

Místní národní výbor Lom u Stříbra
1946 - 1963

Inventář

Číslo EL NAD: 414
Evidenční číslo pomůcky: 289

Obsah

Úvod.....	3
I. Vývoj původce archivního souboru.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru.....	6
III. Archivní charakteristika archivního souboru.....	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru.....	7
V. Záznam o uspořádání archivního souboru.....	7
Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury.....	8
Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk.....	9
Inventární seznam.....	10

Úvod

I. Vývoj původce archivního souboru

Původcem archivního souboru je Místní správní komise Lom u Stříbra a Místní národní výbor Lom u Stříbra vyvíjející svou činnost od roku 1945 do 30. června 1963. Obec spadala v letech 1945 – 1960 do politického okresu Stříbro. Na základě reformy provedené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení byl od 1. ledna 1949 zřízen Kraj Plzeňský, jehož součástí se stala i obec Lom u Stříbra. V roce 1960 se uskutečnila reforma správního členění státu na základě zákona č. 36/1960 Sb., a s účinností od 1. července 1960 byl zrušen okres Stříbro a obec Lom u Stříbra byla přičleněna k okresu Tachov. Do roku 1960 se pro obec používalo pouze názvu Lom. Nový název Lom u Stříbra se začal používat až po územní reorganizaci národních výborů v roce 1960 patrně pro odlišení od Lomu u Tachova.

Podle vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, částečně pozměněného vládním nařízením č. 44/1945 Sb., o rozsahu působnosti národních výborů, se v každé obci měl ustavit místní národní výbor. Jejich vnitřní složení, pravomoci, hospodaření, vedení a podepisování některých druhů písemností určovala Směrnice ministerstva vnitra č. 6 ze dne 19. května 1945 uveřejněná v Úředním listu republiky Československé a navazující Prozatímní organizační řád místních národních výborů z roku 1947. Tyto dokumenty rozlišovaly národní výbory na volený sbor složený z členů národního výboru, jeho složky (rada, předseda, referenti, komise) a úřad národního výboru.

Pro dočasnou správu obcí, kde pro převážnou většinu obyvatelstva státně nespolehlivého, tj. zejména v pohraničí, nemohl být ustaven místní národní výbor, byly jmenovány okresními národními výbory, resp. okresními správními komisemi místní správní komise, jejichž pravomoci byly stejné jako pravomoci místních národních výborů. Místní správní komise měly mít 3 až 6 jmenovaných členů, rovněž předseda místní správní komise byl jmenován, nikoliv volen.

Vzhledem k tomu, že se dochovalo pouze minimum písemností z archivního souboru MNV Lom u Stříbra, většinu informací o činnosti MSK a MNV je nutné čerpat z písemností ONV ve Stříbře. Přesto ani zde není možné zjistit všechny potřebné údaje.

Místní správní komise vznikla zřejmě už v srpnu či první polovině září 1945. K 15. září 1945 se skládala z: předsedy Václava Hešika, místopředsedy Františka Maštalíře, zapisovatele Josefa Kaněry, pokladníka Jana Matějčíčka a členů: Jana Rennera a Františka Plaschka.

Místní správní komise měly být nahrazeny místními národními výbory na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění podle § 1 a § 11, odst. 2 vládního nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do ústavodárného Národního shromáždění ze dne 27. května 1946. Hlavním kritériem pro vznik místního národního výboru byl počet 50 platných voličských hlasů v obci. Pokud počet platných hlasů nedosáhl tohoto počtu, fungovala v obci i nadále místní správní komise nejdéle do roku 1950, kdy byla na základě vládního nařízení č. 14/1950 Sb., přeměněna na místní národní výbor. V Lomu u Stříbra se voleb zúčastnilo 50 oprávněných voličů a v obci působila i nadále místní správní komise.

Na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května 1946 došlo ke změnám ve složení MSK v Lomu u Stříbra. Koordináční komise místní organizace KSČ a místní organizace Sociálně demokratické strany Československa navrhly

na sestavení nové MSK tyto členy: Jana Matějčička, Josefa Brejchu, Tomáše Zemana, Antonína Kaněru, Václava Hešíka a Čenka Lívaře. Okresní národní výbor ve Stříbře dne 7. října 1946 takto navrženou místní správní komisi jmenoval. Předsedou byl jmenován Jan Matějčiček a místopředsedou Josef Brejcha. Předseda MSK Jan Matějčiček ve funkci setrval pouze do ledna 1947, kdy zažádal ONV ve Stříbře o zbavení funkce. ONV rezignaci Jana Matějčička přijal a na jeho místo jmenoval dne 11. února 1947 nového předsedu MSK Jana Kukrále.

Dne 31. října 1947 došlo k dodatečnému vytvoření MNV v Lomu u Stříbra. Navrženo bylo 12 kandidátů za KSČ (8) a ČSSD (4): Josef Brejcha, František Novotný ml., Josef Kaněra, Jan Růžička, Jaroslav Zábranský, Alois Štantejský, Josef Janča, Jaroslav Solový, Václav Hešík, Jan Vostrahovský, Václav Kostohryz a Kazimír Svintický. ONV ve Stříbře dne 17. listopadu 1947 souhlasil s vytvořením MNV v Lomu u Stříbra a současně schválil volbu předsedy, náměstka a členů rady na ustavující schůzi MNV ze dne 9. listopadu 1947. Předsedou MNV byl zvolen Josef Brejcha, náměstkem František Novotný ml., členy rady Václav Hešík, který vykonával funkci pokladníka MNV a Alois Štantejský. Josef Brejcha vzápětí po volbě chtěl rezignovat, protože údajně neměl úřadovnu MNV, s tím ONV nesouhlasil, že pro potřeby MNV byl přidělen dům čp. 3. Přesto Josef Brejcha ještě 15. ledna 1948 úřad předsedy nepřevzal a znovu podával rezignaci z různých důvodů a teprve 2. února 1948 na ONV ve Stříbře vzal zpět tuto svoji rezignaci a uvolil se tedy funkci předsedy převzít. Předseda MNV Josef Brejcha opět podal rezignaci na funkci předsedy dne 14. července 1948, ale protože nikdo nechtěl funkci vykonávat, tak i nadále jako předseda pracoval.

Ze zápisu o administrativní prohlídce úřadu MNV v Lomu u Stříbra ze dne 15. července 1949 vyplývá, že činnost MNV byla nedostatečná, funkcionáři neplnili svoje úkoly a nedodržovali tehdejší zákony a nařízení. V té době ve funkci předsedy stále působil Josef Brejcha.

Reorganizace MNV v Lomu u Stříbra proběhla v roce 1950 podle § 27 odst. 1, vládního nařízení č. 14/1950 Sb., ze dne 28. února 1950 o organizaci místních národních výborů. Na návrh MAV NF v Lomu u Stříbra ONV ve Stříbře dne 11. května 1950 jmenoval dvanáct navržených členů MNV: Josef Brejcha, František Smrž, Josef Kaněra, Alois Štantejský, František Janča, Jaroslav Solový, Václav Král, Václav Kostohryz, Josef Liška, Jaroslav Zábranský, Vladimír Kinšt a Karolina Herbstová. Na ustavující schůzi dne 11. května 1950 byl předsedou zvolen opět Josef Brejcha a místopředsedou Josef Liška. Jak proběhla volba jednotlivých komisí a jaké funkce zastávali ostatní členové nelze z dostupných písemností zjistit. Avšak vzhledem k počtu obyvatel obce měl být ustanoven 15-členný MNV, proto na návrh MAV NF v Lomu u Stříbra jmenoval ONV ve Stříbře dne 14. února 1952 tři nové členy na doplnění počtu členů MNV: Františka Maštaliře, Karla Svintického a Bohumila Rambouska.

Do struktury národních výborů pak významně zasáhl až ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech a na něj navazující zákony a vládní nařízení č. 13/1954 Sb., o národních výborech, č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, č. 16/1954 Sb., o změnách územních obvodů některých národních výborů a č. 23/1954 Sb., o organizaci výkonných orgánů národních výborů. Dosavadní struktura národních výborů zůstala těmito normami v podstatě nedotčena, pouze v sídlech krajských národních výborů vznikly městské národní výbory. Poměrně zásadně však byla změněna jejich vnitřní organizace zrušením referentského systému, jehož místo zaujaly jednotlivé odbory národních výborů, v jejichž čele již nestáli členové rady, nýbrž úředníci.

Podle § 3, odst. 5 zákona č. 13/1954 Sb., se volil do místních národních výborů 1 člen nejméně na 100 obyvatel a nejvýše na 200 obyvatel podle velikosti obce. V obcích do 900 obyvatel se volí 9 členů. Místní národní výbory se měly scházet ke svým zasedáním nejméně jedenkrát za měsíc (§10). Rada národního výboru se skládala z předsedy NV, jeho náměstka, popř. náměstků, tajemníka a ostatních členů rady. Všichni členové rady byli voleni národním výborem na jeho prvním zasedání. Národní výbor mohl svou radu i její jednotlivé členy kdykoli odvolat.

Podle zákona č. 14 /1954 Sb., o volbách do národních výborů, byly uskutečněny první volby členů národních výborů všemi občany, majícími volební právo. Volební období bylo stanoveno na 3 roky. První volby do místních národních výborů se konaly 16. května 1954.

Jak je patrné ze zápisů o hlasování a sčítání hlasů bylo v těchto volbách zvoleno 9 členů MNV: Josef Brejcha, František Smrž, Alexandr Kamínek, Jaroslav Zábranský, Jaroslav Novotný, Václav Král, Josef Liška, Kazimír Svintický a Marie Kostihryzová. Funkce členů MNV je možné zjistit pouze z revizních zpráv prováděných ONV ve Stříbře a ONV v Tachově. Po volbách v květnu 1954 byl předsedou MNV opět zvolen Josef Brejcha a tajemníkem Jaroslav Novotný, který současně vykonával pokladní službu. Účetní službu vykonávala externí pracovnice Pavla Řihová ze Stříbra.

Po dalších volbách v roce 1957 byl předsedou MNV opět zvolen Josef Brejcha a tajemníkem Jaroslav Novotný. Účetní službu i nadále vykonávala externí pracovnice Pavla Řihová ze Stříbra, ale pouze do 30. června 1958. Poté od 1. července 1958 vedl účetní agendu E. Sládek z Lomu, který, ale po neshodách s předsedou Josefem Brejchou, tuto službu předal od 15. listopadu Aloisi Štantejskému.

Ze zápisu o výsledku prověrky provedené kontrolním odborem ONV ve Stříbře 6. ledna 1959 vyplývá, že činnost MNV byla „katastrofální“. Byly porušovány základní předpisy o národních výborech, vedení administrativy rovněž odporovalo všem směrnícím ministerstva vnitra a uložení spisů nebyla věnována prakticky žádná péče. Rovněž vedení zápisů ze schůzí rad a pléna MNV bylo chaotické a odporovalo platným směrnícím. Předseda Josef Brejcha si vše dělal sám a nerespektoval ostatní členy MNV ani nadřízené orgány. Na základě všech zjištěných nedostatků kontrolním orgánem byl předseda Josef Brejcha dne 21. ledna 1959 odvolán z funkce předsedy a trestně stíhán za zpronevěru. Kdo zastával místo předsedy MNV po odvolaném J. Brejchovi není možné zjistit.

V následujících volbách v roce 1960 byl dne 23. června zvolen nový devítičlenný národní výbor a pětičlenná rada (bohužel pro nedostatek písemností nelze zjistit všechny členy). Předsedou MNV byl zvolen Antonín Kaněra, tajemníkem František Jelínek a účetním Alois Štantejský. Dále byly ustaveny komise: zemědělská, finanční, bezpečnostní a kulturní a školská.

S účinností od 1. července 1960 došlo na základě zákona č. 36/1960 Sb., k reorganizaci územního členění státu. Do nově reorganizovaného okresu Tachov byly zahrnuty nejen obce stávajícího okresu Tachov, ale i část obcí náležejících dosud pod správu ONV Stříbro, ONV Mariánské Lázně a ONV Horšovský Týn. Obec Lom u Stříbra se stala od 1. července 1960 součástí okresu Tachov. Zároveň došlo k reorganizaci krajů a sloučením Plzeňského a Karlovarského kraje vznikl na kraj Západočeský.

V roce 1960 rovněž začal platit nový zákon o národních výborech č. 65/1960 Sb. V dosavadní organizaci národních výborů nedošlo k žádným změnám, jedinou významnější úpravou byla změna počtu volených zástupců. U obcí do 600 obyvatel mělo být podle § 14

voleno 9 – 15 poslanců, s tím, že počet členů rady měl být u takových MNV 5 – 7 členů. Volební období členů národních výborů zvolených v roce 1960 bylo ústavním zákonem č. 75/1963 Sb., o skončení volebního období Národního shromáždění, Slovenské národní rady a národních výborů prodlouženo do 12. června 1964.

V rámci dalších územních změn obcí v okrese Tachov se v roce 1963 začala projednávat otázka sloučení obce Lom u Stříbra s obcí Benešovice. Podle usnesení plenárního zasedání ONV v Tachově ze dne 21. června 1963 došlo ke sloučení obcí Lom u Stříbra s obcí Benešovice v jednu obec s názvem Benešovice s účinností od 1. července 1963. Avšak toto sloučení nebylo definitivní, neboť při dalších územních změnách v okrese Tachov se s účinností od 1. července 1980 obec Benešovice s částí obce Lom u Stříbra sloučila s obcí Stříbro, pro kterou byl stanoven název Stříbro.

Předsedové MSK a MNV Lom u Stříbra v letech 1945 – 1963

jméno předsedy	ve funkci od	ve funkci do
Václav Hešík	srpen-září / 1945	říjen 1946 (MSK)
Jan Matějčík	7. 10. 1946	10. 2. 1947 (MSK)
Jan Kukrál	11. 2. 1947	únor 1948 (MSK)
Josef Brejcha	únor 1948	21.1.1959 (MNV)
Antonín Kaněra	23. 6. 1960	30. 6. 1963

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Písemnosti původce byly ukládány v úřadovně MNV v Lomu u Stříbra, která sídlila nejprve v čp. 20 a následně neznámo od kdy v čp. 8. Dne 28. listopadu 1953 proběhla u MNV v Lomu u Stříbra jediná archivní prohlídka spisů po celou dobu existence tohoto MNV. Při ní bylo nalezeno poměrně značné množství písemností, jak z doby německé samosprávy, tak z činnosti MSK a MNV. Mezi nejdůležitější dokumenty patřily nepochybně 3 knihy zápisů okresního zastupitelstva z let 1925 – 1935 a MSK a MNV z let 1945 – 1952. Dále bylo nalezeno velké množství německých spisů, jež jsou v protokolu o archivní prohlídce jmenovitě uvedeny. Zároveň je však rovněž dodáno, že všechny tyto dokumenty nalezené na půdě hostince čp. 11 jsou v desolátním stavu a u některých nelze provést ani roztřídění. Při prohlídce byly některé dokumenty přesto označeny k trvalé archivní úschově a byly ponechány na MNV, než dojde k jejich odvozu. K tomu však zřejmě nikdy nedošlo, protože v archivu nebyl nikdy zaveden EL JAF pro písemnosti obecní samosprávy a EL JAF pro písemnosti MNV Lom (!) byl zaveden až k 1. listopadu 1974 bez jakékoliv zmínky o skartaci či přejímce archiválií. Na EL JAF MNV Lom jsou zaznamenány 1+2 úřední knihy z let 1947 – 1949 a 1 karta z let 1951 – 1953. Většina kolonek EL JAF není vyplněna, pouze v kolonce Tématický popis fondu je napsáno, že se jedná o „hospodaření obce“. Vzhledem k tomu, že EL JAF byl vyplněn velmi nedbale, je možné že měl evidovat písemnosti MNV Lom u Tachova (dnes EL NAD 798 zavedený až při vnitřní revizi fondů v roce 2000). Co se stalo s písemnostmi MNV Lom u Stříbra tak dnes již není možné vůbec zjistit (ostatně to platí i pro druhé jmenované MNV Lom u Tachova dochované obdobně torzovitě).

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Před zahájením pořádání byl archivní soubor MNV Lom u Stříbra tvořen 1 kartonem a 9 razítky z let 1945 – 1960. Při inventarizaci archivního souboru byly prověřeny archiválie nástupnického MNV Benešovice, odkud byl vyjmut z kartonu deník MNV v Lomu u Stříbra z let 1961 – 1963 a písemnosti finančního charakteru z let 1960 – 1963 a přesunuty do archivního souboru MNV Lom u Stříbra (v celkovém rozsahu 0,04 bm).

V archivním souboru MNV Lom u Stříbra byla provedena vnitřní skartace (Protokol o vyřazení dokumentů ve vnitřní skartaci č. j.: SOAP/090-0704/2007-40.02 z 20. 11. 2007 a schválený č. j.: SOAP/008-0416/2008 ze dne 16. 5. 2008), při níž bylo vyřazeno 9 razítek z let [1945 – 1960] (viz otisky) v celkovém rozsahu 0,12 bm.

Při inventarizaci byl archivní soubor přemanipulován a v současnosti je tvořen 5 úředními knihami a 1 kartonem.

Archivní soubor byl uspořádán podle Metodického pokynu pro inventární zpracování archivních fondů národních výborů ve Státním oblastním archivu v Plzni č. j. SOAP/006-3120/2007.

Fyzický stav archivního souboru je dobrý.

Dochované archiválie jsou II. kategorie.

Jazykem archivního souboru je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Dochované účetní knihy přibližují hospodaření obce v počátcích existence MNV. Chybějící materiál je nutné přičíst naprostému chaosu, který u MNV Lom u Stříbra panoval (viz kapitoly I. a II.).

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování archivní pomůcky

Archivní soubor MNV Lom u Stříbra uspořádala a inventární pomůcku sestavila Jana Zímová v prosinci 2007 – lednu 2008 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 30. května 2008

Jana Zímová

Příloha č. 1 – Seznam použitých pramenů a literatury

Jan Janák-Zdeňka Hledíková-Jan Dobeš, Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2005

Sbírka zákonů republiky Československé – ročníky 1949, 1950, 1954

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé – ročník 1945, 1948

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 203, sign. I/20g, kart. č. 29 Seznamy členů MSK (MNV) 1945 – 1947, obce B – Z

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 203, sign. I/20g, kart. č. 30 Seznamy členů MSK (MNV) 1945 – 1949

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 203, sign. I/20g, kart. č. 31 Evidence MNV 1946 – 1953, obce B – M

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 206 sign. I/21, kart. č. 35 Obecní věci 1945 – 1948, obce L – S

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 425, sign. 54, kart. č. 287 Reorganizace MNV 1950 – 1952, L – P

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 543, sign. 603, kart. č. 706 Přehled o sloučení obcí

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro, sign. 129 Zápisy z revizí zrušených MNV obce L (1957 – 1958)

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Stříbro inv. č. 487, sign. 603, kart. č. 513 Volby – zápisy o hlasování jednotlivých MNV 1954

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Tachov, sign. 604/1 Slučování obcí a změny hranic obcí 1952 – 1989

SOkA Tachov, Okresní národní výbor Tachov, sign. 129 Zápisy z revizí zrušených MNV obce K – L (1958 – 1961)

Úřední list republiky Československé – ročník 1945

Volby do ústavodárného Národního shromáždění dne 26. května 1946, část II. Volební výsledky podle obcí, sešit 2. Volební kraj V – VII Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, in: Zprávy Státního úřadu statistického, řada B, číslo 4 – 6, ročník XXVII. (1946) číslo 26 – 28

Příloha č. 2 – Seznam použitých zkratk

bm – běžný metr

č. – číslo

č. j. – číslo jednací

čp. – číslo popisné

ČR – Česká republika

ČSSD – Československá strana sociálně demokratická

EL NAD – evidenční list národního archivního dědictví

inv. č. – inventární číslo

JAF – jednotný archivní fond

kart. – karton

KSČ – Komunistická strana Československa

MAV NF – místní akční výbor Národní fronty

MNV – místní národní výbor

MSK – místní správní komise

odst. – odstavec

ONV – okresní národní výbor

Sb. – sbírky

sign. – signatura

Inventární seznam

Úřad národního výboru**I. Úřední knihy****Účetní knihy**

1	Hlavní kniha	1947	K 1
2	Hlavní kniha	1948	K 2
3	Hlavní kniha	1949	K 3
4	Pokladní deník	1946 – 1950	K 4
5	Deník	1961 – 1963	K 5

II. Spisový materiál**Spisy**

6	Finanční hospodaření (rozpočty MNV, podklady k rozpočtům, rozbor hospodaření MNV)	1960 – 1963	N 1

Název archivu:	Státní okresní archiv Tachov
Název archivní pomůcky (archivního souboru):	Místní národní výbor Lom u Stříbra
Značka archivního souboru:	MNV Lom u Stříbra
Časový rozsah:	1946 – 1963
Počet evidenčních jednotek:	6 (5 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	6
Rozsah bm:	0,12 (0,10 úřední knihy, 0,02 karton)
Stav ke dni:	30. května 2008
Archivní soubor zpracovala:	Jana Zímová
Pomůcku sestavila:	Jana Zímová
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl